Муниципальное казенное общеобразовательное учреждение

«Новобирюзякская СОШ» Кизлярского района»

«Рассмотрена»	«Согласована»	«Утверждена»
Руководитель МО ________Ахмедова З.С. Протокол № 1 от «30» августа 2023 г.	Заместитель директора по УВР ________Воронина Н.Г. от «30» августа 2023 г.	Директор МКОУ «Новобирюзякская СОШ» ________ Ханмагомедова П.Д. Приказ № 84 от «31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

к УМК Х.С.Вакилова др.

на 2023-2024 уч. год

Разработал: учитель родного языка и литературы АхмедоваЗ.С.
Предмет: аварский язык
Класс:2
Всего 34ч, 1ч в неделю.

Рабочая программа учебного курса составлена с учетом следующих нормативно-правовых документов:

- ✓ Закон «Об образовании в РФ» № 273-ФЗ, принят 29 декабря 2012 г. (с изм. и доп. вступ. в силу с 31.03.2015г.)
- ✓ Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 года № 1897 «Об утверждении и введении в действие ФГОС основного общего образования»
- ✓ Учебный план МКОУ «Новобирюзякская СОШ» на 2023-2024 уч. год

Рабочая программа по родному языку

2класс

Предмет: родной язык

Класс: 2

Учебник:авар мац!. Автор: Х!. С. Вакилов, Р. Х!.Раджабова

Учитель:Ахмедова З.С.

Количество часов: 68

2023-2024   учебный год

Программаялъе баян

Программа хIадур гьабуна байбихьул школалда тIуразаризе хIисабалде росарал хIасилалги, Обществоялда инсанасул рухIияб рахъ, хьвадачIвадиялъул къагIидаби церетIеялъул ва гьесие тарбия кьеялъул концепцияги, Байбихьул школалъул лъайкьеялъул федералияб пачалихъияб стандартги Х1.С. Вакиловасул авторскияб программаги кьочIое росун.

Рабочая программа составлена на основе следующих нормативно - правовых документов:

1. Федеральный закон от 29.12.2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;
2. Федеральный государственный стандарт начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования, утв. Приказом Министерства образования и науки РФ от 17.12.2010 г. № 1897;
3. Концепции духовно-нравственного развития и воспитания личности гражданина России.- М.: Просвещение, 2011.
4. СанПиН 2.4.2.2821-10 "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях". Постановление № 189 от 29.12.2010г.
5. Федерального перечня учебников, рекомендованных Министерством образования и науки Российской Федерации к использованию в общеобразовательном процессе в образовательных учреждениях от 31.03.2014 года № 253.

6. Положения «О структуре и порядке разработки и утверждения рабочих программ учебных предметов по ФГОС второго поколения». Приказ № 1577от 31.12.2015г.
7. Региональный учебный план для образовательных учреждений Кизлярского района реализующих программы начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования, на 2023-2024учебный год;
8. Авторской программы Вакилов Г.С. Махачкала 2017г

Учебно-тематический комплект:

1 класс - З.М.Курбанов «Букварь»

2-4 классы - Х1.С.Вакилов «Авар мац1»

Байбихьул школалда авар мацI лъазабизе бихьизабун буго кинабниги 270 сагIат:

1 классалда 66 сагIат кьун буго, анкьида жаниб 2 саг1ат, ц1алул анкь 33;

2 – 4 классазда авар мацIалъул дарсазе 68 – 68 сагIат кьун буго (щибаб классалда 34 – 34 цIалул анкь, анкьида жаниб 2-2 сагIат) **Курс лъазабун лъугIун хадуб кьолел хIасилал**

Напсиял хIасилал:

- жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи; жив магIарул миллаталъул чи вукIин бичIчIи;
- рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи ва гьелъ магIарулазул миллатазда гьоркьоб щулияб бухьен чIезабулеблъи лъай;
- гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай;
- школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби, кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари;
- лъикIаб даражаялда цIализеги цIализе бугеб пагьмуялъе жинцаго къимат кьезеги бажари;
- цо къасдалда жинца гьарурал ишазул жавабчилъиги жибго жиндаго чIараб, цогиялда бухьинчIеб хасиятги цебетIезаби; - цогидал гIадамазе кумекалъе хIадурав, ният лъикIав, хIалхъублъи гьечIев, гIадамазе лъикIлъи гьабулев инсан вахъинави.
- мугIалимас кьураб къиматалда разилъи

Метапредметиял хIасилал:

БатIи-батIиял тIадкъаял тIуразаризе ругьун гьариялъе тIоритIулелхIалтIаби (Познавательные УУД):

- учебникалда бугеб материал лъикI лъай: ай цIалул тIадкъаял тIуразаризе къваригIараб баян (информация) балагьи, суратаздалъун, схемабаздалъун кьураб баян бичIчIи; предметал дандекквей, гьезулъ гIаммал ва батIалъиялъул гIаламатал

рихьизари; батIи-батIиял баянал (справкаби) кьолеб учебникалъул ва цIалул пособиязул материалалдаса пайда боси (мугIалимасул нухмалъиялдалъун);

Хурхен гьабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (коммуникативные УУД):

- диалогалъулъ гIахьаллъизе бажари (лъурал суалазе жавабал кьезе, суалал жинцаго лъезе, бичIчIулареб жо мухIкан гьабизе);   - тIадкъаял тIуразарулаго, гьалмагъасда цадахъ хIалтIизе бажари: хIалтIаби гьариялъул ирга чIезабизе ва цIунизе, гъалатIазул хIакъалъулъ гьалмагъасда бицине, цогидазулгун данд бан гьоркьоб лъураб цIалул суал тIубазабиялъулъ гIахьаллъизе;   Гьабулеб цIали низамалда ккезабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (регулятивные УУД):
- жив хIалтIулеб бакIалда цIалиялъе рукIине кколел щартIал чIезаризе бажари;
- кьураб мисалалдаги данде ккун, жиндирго хIалтIул хал гьабизе, къваригIараб жо тIаде жубазе, мисалалъе кьуралда данде ккечIони, жиндирго хIалтIи хисизе бажари;
- мугIалимасда цадахъ малъулеб материалалъул тартиб чIезабизе бажари;
- бищун кIвар бугел гIаламатал хIисабалдеги росун, предметал ва лъугьа-бахъинал тIелазде рикьизе ва ратIа-ратIаго лъезе бажари.

Предметиял хIасилал:

Рахьдал мацIалъул курс лъазабулаго, кIиабилеб классалъул цIалдохъаби ругьунлъула:

- рахьдал мацIалъул алфавиталъул хIарпал абизе;
- рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратIарахъизе;
- рагIулъ ударение бугеб слог батизе;
- геминатал гъорлъ ругел рагIаби битIун абизе (цIализе) ва хъвазе;
- лабиалиял гьаркьал гъорлъ ругел рагIаби битIун абизе (цIализе) ва хъвазе;
- рагIаби, предложениял, 30–40 рагIи бугел текстал, гъалатIал риччачIого, битIун хъвазе;
- рагIаби слогазде рикьизе, цо мухъида инчIеб рагIи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босизе;
- гIадамазда, хIайваназда, шагьаразда, росабазда, гIоразда лъурал цIаразул бетIералда кIудияб хIарп хъвазе; - Й ва Щ, ш хIарпалги авар мацIалъе хасиятал рагьукъал хIарпалги гъорлъ ругел рагIаби битIун хъвазе;   - Ъ, ь хIарпаз тIубалеб хъулухъ бихьизабизе;
- фонетикияб разбор гьабизе (рагIаби слогазде рикьи, ударение бугеб слог бати, рагIулъ гьаркьазул ва хIарпазул тартиб чIезаби, ицц, гъветI, учитель гIадал рагIабазулъ гьаркьазулги хIарпазулги къадар чIезаби);
- рагIуе битIун суал лъезе ва суалазул кумекалдалъун предмет, предметалъул гIаламат ва предметалъул иш бихьизабулел рагIаби ратIа рахъизе;
- кIиго-лъабго рагIудасан гIуцIараб предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе, подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение бихьизабизе;
- рагIабаздасан, суалазул кумекалдалъун гьезда гьоркьоб бухьен чIезабулаго, предложение гIуцIизе;

- предложениялъул авалалда кӀудияб хӀарп хъвазе, ахиралда тӀанкӀ, суалияб ва ахӀул ишараби лъезе; - тексталъул тема чӀезабизе ва тексталда цӀар лъезе;
- текст предложениязде биххизе;
- магӀнаялъухъги балагьун, тексталъул бутӀабазда гьоркьоб бухьен чӀезабизе;
- суалазул кумекалдалъун хабарияб тексталъул 30–45 рагӀи бугеб изложение хъвазе; - кьураб темаялда тӀасан лъабго-щуго предложениялдасан текст гӀуцӀизе ва хъвазе;
- тексталъул магӀна бугел бутӀаби цӀияб мухъидаса хъвазе.

Курсалъул материал

ТӀоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби

Каламалъул бутӀа хӀисабалда рагӀи, предложение, текст ва гӀумруялда жаниб гьезул бугеб кӀвар. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал. Авар мацӀалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хӀарпал.

Каламалъул гьаркьал. ХӀарпал. Слог

Гьаркьал ва хӀарпал. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал, хӀарпаздалъун гьел рихьизари. Рагьарал гьаркьал ва хӀарпал. Рагьукъал гьаркьал ва хӀарпал. КъосинчӀого рагӀабазулъ гьел битӀун абизе, цӀализе ва ратӀа гьаризе лъай. Е,ё,ю,я хӀарпал. Й гьаракь ва хӀарп. Авар мацӀалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хӀарпал. Щ, ш рагьукъал гьаркьал ва хӀарпал. Геминатал (хӀухьелалъул тӀадецуй кутаклъизабун абулел) ва гьел рихьизарулел хӀарпал: кк, кӀкӀ, чч, чӀчӀ, сс, хх, цц, цӀцӀ, лълъ. Лабиалиял (кӀутӀби цере цӀутӀизарун рахъулел) гьаркьал ва гьел рихьизарулел хӀарпал: кв, ккв, кӀв, кӀкӀв, къв, къв, хв, хъв, хъв, ев, щв, шв, гъв, гъв, гв, чӀв, цв, цӀв.Ъ гьаракь ва хӀарп. Ь хӀарп. Гьез тӀубалеб хъулухъ. Алфавит. ХӀарпазул цӀарал. Алфавиталъул кӀвар. РагӀи ва слог. РагӀи слогазде бикьи. Цо мухъида инчӀеб рагӀи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босиялъул къагӀидаби. Ударение. РагӀабазул магӀна хисиялъулъ ударениялъул бугеб кӀвар. РагӀулъ ударение бугебги гьечӀебги слог.

Калам

Калам ва гӀумруялда жаниб гьелъул бугеб кӀвар. КӀалзул ва хъвавул калам. Каламалъул этика. Салам кьеялъул рагӀаби.

Предложение ва текст

Каламалъул бутӀа хӀисабалда предложение. Предложениялъул бетӀерал членал: подлежащее, сказуемое ва битӀараб дополнение.

Предложениялъулъ рагӀабазда гьоркьоб бугеб бухьен чӀезаби (суалаздалъун). Предложениялъул авалалда кӀудияб хӀарп хъвазе, ахиралда тӀанкӀ, суалияб ва ахӀул ишараби лъезе ругьун гьари. Предложениялда жаниб магӀнаялъул рахъалъ цӀикӀкӀараб кӀвар жиндир бугеб рагӀи, гьаракь борхизабун, бихьизабизе ругьун гьари. Текст. Тексталъул гӀаламатал, тексталъулъ предложениял магӀнаялъул рахъалъ цоцада рухьин, тексталда цӀар лъей. Тексталъул тайпаби.

Каламалъул бутIаби

Предметал, предметазул гIаламатал ва предметазул ишал рихьизарулел рагIаби (дандекквей).

Предметияб цIар (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Предметияб цIаралъул суалал: щив? щий? щиб? щал? Каламалъулъ предметияб цIаралъул бугеб кIвар. ГIадамазул цIаразул, фамилиязул ва инсул цIаразул, хIайваназда лъурал тIокIцIаразул, улкабазул, шагьаразул, росабазул, къватIазул, гIоразул, хIоразул, мугIрузул цIаразул бетIералда кIудияб хIарп. Цолъул ва гIемерлъул формаялда предметияб цIар хиси (практикияб къагIидаялъ лъай-хъвай гьаби).

Глагол (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Глаголалъул суалал: щиб гьабураб? щиб лъугьараб? щиб гьабилеб? щиб гьабизе бугеб? щиб гьабулеб? щиб гьабулеб бугеб? Каламалъулъ глаголазул бугеб кIвар. Глаголал цолъул ва гIемерлъул формаялде хиси. Глаголал батIи-батIиял заманабазде хиси (халкквезе). ГIага-шагараб магIнаялъулги гIаксаб магIнаялъулги глаголал. **Прилагательное** (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Прилагательноялъул суалал: кинав? кинай? кинаб? кинал? Прилагательноял каламалъулъ хIалтIизари. Прилагательноял цолъул ва гIемерлъул формаялде хиси. ГIага-шагараб магIнаялъулги гIаксаб магIнаялъулгиприлагательноял. **Текст. Бухьараб калам цебетIезаби**

Тексталъул тема. Текст ва гIаммаб темаялъ дандрачIел, ратIа тIурал предложениял дандекквей. Тексталъулъ предложениял магIнаялъул рахъалъ цоцазда рухьин. Тексталда ва гьелъул бутIабазда цIар лъей. Тексталда жанир аслияб магIна загьир гьабулел рагIаби. Тексталъул тайпаби: хабариял, сипатиял ва пикриял (лъай-хъвай гьаби). Хабарияб тексталъул бутIаби: байбихьи, аслияб бутIа ва ахир (лъай-хъвай гьаби). Тексталъул цIияб мухъ. Изложениялъул хIакъалъулъ бичIчIи кьей. Хабарияб тексталъул 30–45рагIи бугеб изложение хъвай (суалаздалъун). Сочинениялъул хIакъалъулъ бичIчIи кьей.

МугIалимасул нухмалъиялда гъорлъ сураталдасан яги суратаздасан текст гIуцIи ва хъвай. Лъималазул гIумруялъул, хIалтIул, хIайваназул, хIаязул, цIалул ва гь.ц. хIакъалъулъ текст гIуцIи. Киназго цадахъ 30–40 рагIи бугеб хабарияб текст гIуцIи.

ЛъагIалида жаниб малъараб материал такрар гьаби

Гьаркьал ва хIарпал. Каламалъул бутIаби. Каламалъул бутIаби хIисабалда текст ва предложение

Берцинго хъвай

ТIоцебесеб классалда хъвай-хъвагIаялъул рахъалъ щвараб бажари щула гьаби. Хъвазе бигьалъи-захIмалъиги хIисабалде босун, гьитIинал хIарпазул тIелал:

1) и, ш, г, гI, т, тI, н, р, у;

2) л, м, ц, цI, щ, ь, гь, ы;

3) а, о, ю, ф, д, б, я;

4) с, е, ё, ч, чI, ъ, гъ, лъ, в; 5) э, х, хI, хь, хъ, ж, з, к, кI, кь, къ.

КIудиял хIарпазул тIелал:
1) И, Ш, Ц, ЦI, Ч, ЧI, Л, М, А;
2) О, С, З, Х, ХI, Е, Э, Я;
3) Ж, У, Н, К, КI, Ю, Р, В, Ф;
4) Г, П, Т, Д, Б;
5) Хь, Хъ, Кь, Къ, Лъ, Гь, Гъ, ТI.

Хъвазе захIматал рагIаби: пальто, учитель, учительница, стакан, тетрадь, махх, гьой, куй, рукъ, (рокъоб), гIор (гIурул), болнух, оцхIутI, биххи, раххан, ххвел, ххей, ххине, бесси, бусси, руссун, ссан, бецци, ицц, ццин, билълъин, лълъар, релълъин, бацIцIин, бецIцIи, буцIцIин, бичIчIи, чIчIвад, ричIчIи, гвенд, коллектив, театр, кьаб-кьаби, сверун, тIадеялдаса-тIаде, мада-гъадар, дагьдагьккун, лъаб-лъабккун, бецаруз, ничгьечI, цIурахинкI, багIаргьоло, гIужрукъ, гомог, гонгал, гозо, гузби, гIазу, росу, гIанкI, гIанкIу, гъабу, зулму, пикру, гIелму, кету

Учебно-тематикияб план

№ х/ц	Главаялъул ц1ар	Саг1тал
1.	ТIоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби	4
2.	Гьаркьал ва хIарпал	8
3.	Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал	4
4.	Геминатал.	10
5.	Лабиалиял гьаркьал	4
6.	Алфавит	4
7.	РагIи ва слог	3
8.	Ударение	4
9.	Предложение ва текст	4
10.	Авар мацIалъе хасиятал гьаркьал ва геминатал	1
11.	Каламалъул бутIаби. Предметияб цIар	8
12.	Прилагательное	7
13.	Глагол	7
	Кинабниги	68

Календарно-темактикияб план

№ х/ц	Дарсил тема	Саг1ат
1.	РагIи. Предложение.Текст.	1
2.	Предложениялъул тайпаби.	1
3.	Предложениялъулъ рагIаби цоцалъ рухьин.	1
4.	Эркенаб диктант.	1
5.	Гьаркьал ва хIарпал.	1
6.	Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.	1
7.	Рагьарал гьаркьал ва хIарпал.	1
8.	Словарияб диктант.	1
9.	Е,Ё,ю,я хIарпал.	1
10.	Рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.	1
11.	Й-рагьукъаб гьаракь ва хIарп	1
12.	ТIасабищул диктант.	1
13.	Авар мацIалъе хасиятал рагьукъ.гь.ва хI.	1
14.	Ъ,ь,L лъугьунел хIарпал.	1
15.	Ш,Щ рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.	1
16.	Халгьабиялъул диктант.	1
17.	Геминатал.	1
18.	[кк] [кIкI],[чч]-рагьукъал гьаркьал.	1
19.	[чIчI] рагьукъаб гьаракь	1
20.	Лъазабиялъул диктант	1
21.	[сс] - рагьукъаб гьаракь	1
22.	[хх] – рагьукъаб гьаракь	1
23.	[цц] – рагьукъаб гьаракь	1
24.	Доскаялдаса контролияб хъвадари (списывание)	1
25.	[цIцI] –рагьукъаб гьаракь	1
26.	[лълъ] – рагьукъаб гьаракь	1
27.	Лабиалиял гьаркьал	1
28.	Баян гьабун хъвадари (комментир.письмо)	1
29.	Ъ, ь хIарпал	1
30.	Ъ ь хIарпал	1

31.	Алфавит	1
32.	Контролияб диктант	1
33.	Алфавит	1
34.	РагIи ва слог	1
35.	РагIи ва слог	1
36.	ТIехьалдаса хъвадари	1
37.	Ударение	1
38.	Ударение	1
39.	Калам	1
40.	Берзул диктант	1
41.	Предложение	1
42.	Предложение (хабарияб, суаляб, ах!ул)	1
43.	Текст	1
44.	Творческияб хIалтIи	1
45.	Авар мацI.хасиятал гьаркьал ва геминатал	1
46.	Щив? (-й –б-л) абурал суалазе жав.рачI.рагI.	1
47.	Щив? (-й –б-л) абурал суалазе жав.рачI.рагI.	1
48.	Лъазабиялъул диктант	1
49.	Щив? Щиб? Щий? Щал? суал.жавабрачI.рагIаби1	1
50.	ГIадамазул цIар, фамилия, инсул цIар	1
51.	ГIадамазул цIар, фамил.,инсул ц1ар,кIуд.хIарп	1
52.	Контролияб диктант	1
53.	ХIайв. тIокIцIар.ва бакIаз.цIараз.кIудияб хIарп	1
54.	ХIалтIаби 238-244	1
55.	Кинав? (-й,-л,-б) суал.жав.рачI.рагI.	1
56.	Эркенаб диктант	1
57.	ХIалтIаби №251-255	1
58.	ХIалтIаби №258-261	1
59.	ХIалтIаби №262-270	1
60.	Халгьабиялъул диктант	1
61.	Щиб гьабураб? Щиб гьабилеб? Щиб лъугьараб?	1
62.	Щиб гьабулеб? Щиб гьабулеб бугеб?	1
63.	ХIалтIаби №277-284	1
64.	РагIабазул диктант	1

65.	Малъараб такрар гьаби №285-295	1
66.	Контролияб диктант	1
67.	Такрар гьабиялъул дарс	1
68.	РагIи. Предложение.Текст.	1